

Via Ferrata – Andersnatten, Sigdal

Vurdering av konsekvenser for friluftsliv



(Andersnatten, Wikipedia commons)

Sigdal Aktiv AS

Finne
natur 

Sammendrag

Sigdal Aktiv AS planlegger å anlegge en Via-Ferrata rute opp østveggen av Andersnatten i Sigdal kommune. For å gjennomføre tiltaket søkes dispensasjon fra kommuneplanens arealdel. Denne rapporten er laget for å opplyse om konsekvensene for friluftsliv, og gi kommunen et best mulig kunnskapsgrunnlag i saksbehandlingen.

Etablering av en Via Ferrata innebærer å bygge sikringsmidler og installasjoner for å lette klatring i de bratte og utsatte partiene på Andersnatten. Utenom de bratte partiene vil det anlegges sti og muligens såkalte «nepal-broer» mellom trær.

Verdi

Friluftslivsverdiene på Andersnatten og i nærområdet er i første rekke knyttet til fotturer og sportsklatring. Sigdal kommune har nylig gjort en vurdering av friluftslivsområdene, og vurdert Andersnatten som svært viktig område for friluftsliv og dette er satt til *stor verdi*. I tillegg er de bratte veggene på Andersnatten vurdert som et regionalt viktig klatrefelt og satt til *stor/svært stor verdi*.

Påvirkning

Bygging av en Via Ferrata vil tilføre et nytt element til friluftslivs-opplevelsen i turområdet på Andersnatten. Noen brukere av turområdet vil kunne reagere negativt på fordi tiltaket innebærer tekniske inngrep i veggen. Men inngrepet er beskjedent, og vil ikke være synlig for folk som ferdes på turstien fra Andersnattjern til toppen av Andersnatten. For segmentet av friluftsfolk som etterspør litt mer utfordrende aktiviteter i naturen, vil etableringen av Via Ferrataen øke attraktiviteten til området. Dette kan være personer som ikke ville reist til Sigdal og Andersnatten i dag, men som vil kunne få Via Ferrataen som et hovedmål for turen. Kort oppsummert vurderes etablering av en Via Ferrata på Andersnatten å øke attraktiviteten og bruksfrekvensen, og dermed *forbedre* turområdet omkring Andersnatten og Andersnattjern, mens turområdene øst og vest for Andersnatten vurderes å få *ubetydelig endring*.

Selv om aksepten for enkelte nyvinninger innen klatresporten har økt, så er bruken av faste installasjoner i fjellvegger fortsatt debattert blant klatrerne. En stor gruppe av klatrere mener at idealet for klatring og friluftsliv generelt er mest mulig sporløs ferdsel og minst mulig tekniske installasjoner. Mange i denne gruppen er også opptatt av miljøaspektet ved bygging av faste installasjoner som en Via Ferrata representerer, og er motstandere av kommersialisering av friluftslivet. På tross at det finnes mange sikringsbolter i veggen, oppleves Andersnatten i hovedsak som en uberørt klippe. For dem som særlig setter pris på naturopplevelsen ved klatringen, og som søker mindre tilrettelagte klatrefelt der de kan være nærmest alene i veggen, vil kvaliteten på Andersnatten bli klart forringet ved en etablering av Via Ferrata. For andre grupper av klatrere, som er oppvokst med klippeklatring på tilrettelagte klatrefelt i lavlandet («cragging»), og som i mindre grad etterspør urørt natur, vil imidlertid etablering av en Via Ferrata ha mindre betydning eller virke positivt. Kort oppsummert vurderes den planlagte Via Ferrataen på Andersnatten i liten grad å komme i konflikt med arealet som brukes til klatring. Men av ovenfor nevnte grunner vil den redusere attraktiviteten til klatrefeltet for klatrere som bruker området i dag – i hovedsak klatrere som etterspør klatring i større vegger med liten grad av tilrettelegging. I sum vurderes påvirkningen på klatrefeltet på Andersnatten å bli *noe forringet*.

Konsekvens

For Andersnatten som turmål er tiltaket vurdert å gi en miljøforbedring i form av økt attraktivitet og økt bruksfrekvens og konsekvensen blir *noe/betydelig miljøforbedring*. Klatrefeltet er imidlertid vurdert å få redusert attraktivitet og konsekvensen blir *noe/betydelig miljøskade*. Jeg har valgt å ikke

lage noen samlet konsekvens for tema friluftsliv, men konkludert med at tiltaket vil fremme én friluftsinnterese og virke negativt for en annen.

Usikkerhet

Det vurderes å være lav usikkerhet både knyttet til vurderingen av den positive innvirkningen på Andersnatten som turmål og den negative innvirkningen for klatring.

Innhold

1	Forord	5
2	Bakgrunn og formål - beskrivelse av tiltaket	6
2.1	Bakgrunn og formål	6
2.2	Beskrivelse av tiltaket	6
2.3	Detaljplanlegging av ruta	10
2.4	Samarbeidsavtaler med grunneiere	10
3	Forholdet til aktuelt lovverk, planer og retningslinjer	11
4	Definisjon av tema og influensområde	12
4.1	Influensområde	12
5	Kunnskapsgrunnlag	13
6	Metode	14
7	Statusbeskrivelse og verdivurdering	16
7.1	Friluftsliv i området	16
7.1.1	Klatring på Andersnatten	16
7.2	Verdivurdering	18
8	Påvirkning og konsekvens	20
8.1	Virkning av 0-alternativet	20
8.2	Virkning av Via-Ferrata	20
8.2.1	Turområdene	20
8.2.2	Klatrefeltet	21
8.3	Konsekvens	23
8.3.1	Samlet konsekvensvurdering	23
9	Usikkerhet	24
9.1	Verdivurdering	24
9.2	Påvirkning og konsekvens	24
10	Referanser	25
11	Vedlegg 1 Tabeller - veiledere for vurdering av verdi og påvirkning	26

1 Forord

Denne utredningen er gjort på oppdrag fra Sigdal Aktiv AS, som planlegger å etablere en Via Ferrata-rute på Andersnatten i Sigdal kommune.

Sigdal kommune har vurdert at omfanget av tiltaket gjør at det ikke kreves en reguleringsplan. Formålet med denne rapporten er å bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag om friluftsliv for vurdering av dispensasjon fra kommuneplanens arealdel.

Kontaktpersoner har vært Runar Carlsen i Norges Boltefond (entreprenør) og Sondre Nygård og Kristian Vidvei i Sigdal Aktiv AS (byggherre).

Svarverud, 1. september 2021

Mats H. Finne

Finne
natur 

2 Bakgrunn og formål - beskrivelse av tiltaket

2.1 Bakgrunn og formål

Teksten om bakgrunn/formål er i hovedtrekk hentet fra prosjektbeskrivelse utarbeidet av Mari Enger Rådgivning og Sigdal Aktiv AS i samarbeid med stiftelsen Norges Boltefond.

Sigdal Kommune har over mange år blitt en av de største hyttekommunene i Norge.

Siden 2017 har Sigdal endret seg fra å være en jordbrukskommune til å definere seg som en reiselivskommune. Å være reiselivskommune forplikter, derfor er det ønskelig å ha et bredt tilbud til besøkende og fritidsbeboere.

Sigdal Aktiv AS ble etablert vinteren 2019, og har som mål å tilby spennende aktiviteter for alle, samt være et supplement for allerede etablerte aktiviteter i kommunen. Selskapets formålsparagraf er:

«Utvikle nye aktiviteter og tjenester innen reiselivet i Sigdal. Organisere, markedsføre og selge ulike konsepter innen reiselivet ut mot bedrifter, familier og grupper. Bistå ulike tilbydere i reiselivet slik at de øker sin attraktivitet og synlighet i markedet. Samt deltagelse i andre selskaper ved aksjetegning eller på annen måte»

I dag er Sigdal Aktiv en synlig aktør i Sigdal, og gjennom våren og sommeren 2020 har rafting blitt en populær aktivitet – sesongen 2020 hadde selskapet over 1300 deltakere på sine aktiviteter. I dag har selskapet én ansatt – samt at ulike ressurser og guider blir leid inn i høysesong.

Sigdal Aktiv er av den oppfatning at utviklingen av attraktive kommersielle tilbud innen aktivitetsnæring, er avgjørende for at Sigdal skal bli definert som en reiselivskommune. Etablering av et Via Ferrata¹-anlegg på Andersnatten vil være en viktig del av dette, og i tillegg bidra til økt fysisk aktivitet, styrke folkehelsen, og bidra til økt økonomisk vekst, bolyst og samhold i lokalbefolkningen.

2.2 Beskrivelse av tiltaket

Via-Ferrata ruta vil gås som en rundtur, der man starter på eksiterende sti ved enden av en skogsbilvei (parkering/snuplass på kart i Figur 2-1), går Via-Ferrata ruta opp til toppen av Andersnatten, og videre på eksisterende sti ned fra fjellet på nordvestsiden og til P-plass ved Andersnattjern.

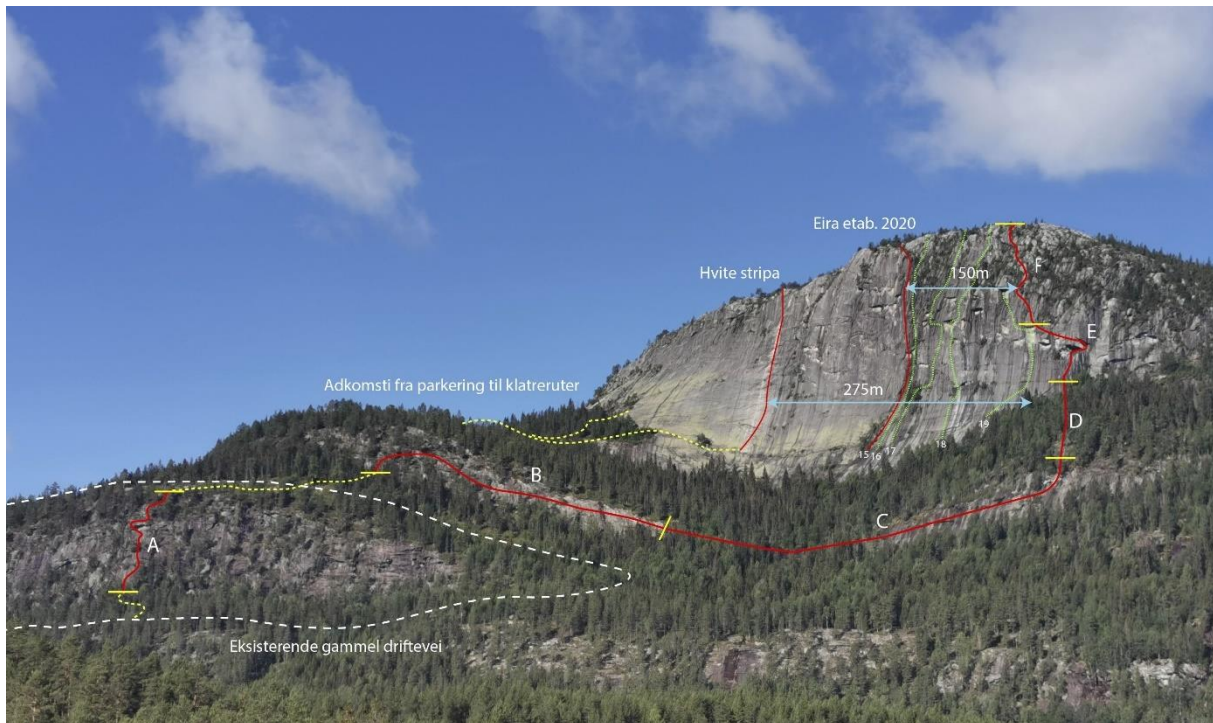
Ruta lages noe forskjellig i skogspartier og på sva/vertikale vegger. Gjennom de forholdsvis flate områdene med skog og hogstfelt vil ruta lages som en vanlig sti – med rydding av kratt og buskvegetasjon langs stien, og klopplegging på fuktige partier (gul stippet linje i Figur 2-2). Ruta vil også delvis følge eksisterende sti/driftevei. Det kan bli aktuelt å lage en såkalt «nepal-bro» over sva-partiene i seksjon C. Plattinger vil legges delvis i trær og delvis med egne stolper, og bestå av impregnert treverk. En nepal-bro består av én vaier å gå på, og to vaiere i midjehøyde til støtte (se ill. i Figur 2-3). Deler av seksjon C har storsteinet ur, og her planlegges å legge noe planket sti (Figur 2-4) og trapper for å lette fremkommeligheten. Langs de bratte partiene (seksjon A, B, D, E og F) planlegges det en kombinasjon av kun sikringswire, sikringswire med plankesti og sikringswire med

¹ Via Ferrata er italiensk og betyr direkte oversatt *jernsti*, men kan best oversettes med *klatresti*. Det går ut på å lage en trasé i fjellet som utstyres med faste sikringsmidler som stålwire, bøylor, stiger og broer. Dette benyttes så for å klatre fjellet på en mest mulig sikker og forutsigbar måte, uten at man behøver å besitte betydelige klatreferdigheter eller klatrekunnskap

stegjern (se ill. i Figur 2-3, Figur 2-4 og Figur 2-5). I de bratte partiene planlegges det bygging av enkelte komfortsoner i form mindre benker (se ill. i Figur 2-6).



Figur 2-1 Oversiktskart Via Ferrata (Sigdal Aktiv AS).



Figur 2-2 Bilde av Andersnatten sett fra øst med de ulike seksjonene inntegnet. Rød strek oppdelt i seksjoner (A-F) viser Via-Ferrata. Røde streker i østveggen på Andersnatten («Hvite stripa» og «Eira») viser etablerte klatreruter. De svake grønne stiplede linjene (15-19) mellom «Eira» og Via-Ferrata ruta er eldre klatreruter etablert på 1980-tallet, og som trolig er lite brukt (ill. Norges Boltefond).



Figur 2-3 Illustrasjon av platting og såkalt "nepalbru" (ill. Norges Boltefond).



Figur 2-4 Illustrasjon av planket sti med sikringswire (foto: Norsk Boltefond).



Figur 2-5 Illustrasjon av stegjern med sikringswire (foto: Norges Boltefond).



Figur 2-6 Eksempel på komfortsone i veggen (foto: Norges Boltefond).

2.3 Detaljplanlegging av ruta

Det legges opp til at ruta kan etableres uten felling av trær. Noe rydding av busker og mindre kvister vil være nødvendig for å lette fremkommeligheten på sti gjennom skogen.

2.4 Samarbeidsavtaler med grunneiere

Det er inngått en samarbeidsavtale med grunneierne der Via-Ferrata ruta skal etableres, og en avtale om leie av arealet i perioden 2020-2054.

3 Forholdet til aktuelt lovverk, planer og retningslinjer

Området er i kommuneplanens arealdel for Sigdal kommune (2015-2030) avsatt til landbruk- natur- og friluftsområde (LNFR-2), og det søkes dispensjon fra kommuneplanens arealdel etter pbl § 19.2, samt kommuneplanens arealdel.

Tiltaket er vurdert å ikke være av et omfang og type som vil kreve konsekvensutredning iht. Forskrift om konsekvensutredninger. Får å gi kommunen et best mulig kunnskapsgrunnlag i behandlingen av dispensasjonssøknaden er denne rapporten utarbeidet etter samme mal som en konsekvensutredning av tema Friluftsliv, men kan avvike fra kravene til en konsekvensutredning på visse punkter.

Beslutningen om å utarbeide denne konsekvensvurderingen er også tatt fordi det planlagte tiltaket er konfliktfylt blant enkelte brukergrupper på Andersnatten.

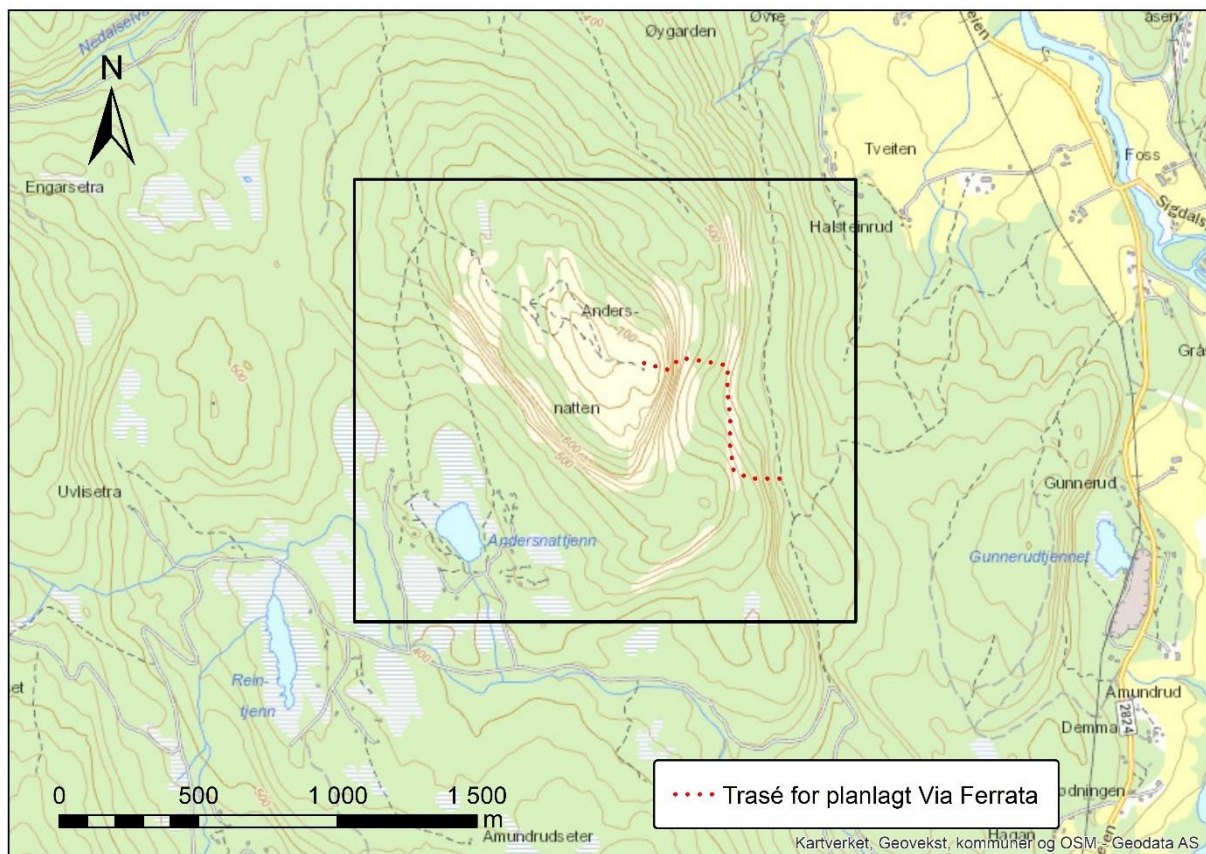
4 Definisjon av tema og influensområde

Sigdal kommune vurderer at tiltaket er av et omfang som gjør at det ikke kreves en reguleringsplan for området. Det foreligger derfor ikke noe planprogram som beskriver hva som skal utredes. Omfang og tema for utredningen er bestemt ut fra hva som normalt kreves ved konsekvensutredning av friluftsliv i lignende saker.

4.1 Influensområde

Influensområdet er det området hvor friluftsliv *kan* bli påvirket av tiltaket. Innenfor dette området kartlegges verdifulle områder for friluftsliv.

På kartet i Figur 4-1 vises anslått influensområde markert som et svart rektangel. Planlagt trasé for Via Ferrata er markert med rød prikket linje.



Figur 4-1 Influensområde for friluftsliv markert med svart rektangel.

5 Kunnskapsgrunnlag

Kunnskapen om friluftsliv i området er hentet fra databaser, eksisterende rapporter og ressurspersoner med kunnskap om området.

Følgende kilder er benyttet.

- Databaser
 - Naturbase – Miljødirektoratet
 - Ut.no – turforslag Den Norske Turistforeningen

- Kontakt med personer med kjennskap til i område og tema
 - Halldis Linde Lie, skogbrukssjef i Sigdal kommune – var i arbeidsgruppa som kartla friluftsområder i Sigdal kommune i 2018.
 - Paul Kr. Bugge, leder i DNT Fjellsport Oslo
 - Geir Arne Bugge, leder i Drammen Klatreklubb
 - Stein Tronstad, leder i Norges Klatreforbund
 - Kaja Høgås, Forum for Natur og Friluftsliv Buskerud
 - Simon Torgersen, leder i DNT Drammen og omegn
 - Martin Lindahl, leder i Naturvernforbundet i Buskerud
 - Geir Lyder, Eggedal turlag
 - Visit Sigdal – Sigdal turistkontor
 - Jon Olav Grepstad – klatrer, etablerte den nyeste ruta «Eira» på Andersnatten.
 - Ralph Høibakk, klatrer med 1. bestigning på Andersnatten og stor norsk og internasjonal klatreerfaring.
 - Steinar Forberg, styremedlem Ål klatreklubb
 - Anders Lindstrøm, access-ansvarlig og nestleder i Fredrikstad klatreklubb
 - Aslak Ulberg, leder i Øvre Sigdal idrettslag
 - Grønolen Fjellgard – arr. av Via Ferrata-turer på Synshorn
 - Via Ferrata Telemark – arr. av Via Ferrata-turer i Fyresdal, Telemark
 - Loen Active – arr. av Via Ferrata-turer i Loen
 - June Ulberg, grunneier ved Andersnatten, tidligere klatrer og nyvalgt styremedlem i Sigdal Aktiv

- Fagrapporter og skriftlige kilder – se referanseliste bakerst.

6 Metode

Metoden for konsekvensanalyse er beskrevet i Statens vegvesen håndbok V712 – *Konsekvensanalyser* (2018, heretter kalt SVV håndbok V712) og Miljødirektoratets nye veileder *Konsekvensutredninger for klima og miljø*² (2020). De to veilederne har omtrent lik metode.

Kort oppsummert avgrensnes først et *influensområde* – dvs. et område der det aktuelle tema for utredningen (her friluftsliv) *kan* bli påvirket av tiltaket. Innenfor dette området avgrensnes enhetlige del-områder. Disse delområdet beskrives og verdi-vurderes ut fra en bestemt metodikk. For friluftsliv brukes håndboka *Kartlegging og verdisetting av friluftsområder* (Miljødirektoratet, veileder M98 2013) og de ovenfor nevnte veilederne til verdivurderingen. Verdien settes ut fra fastsatte kriterier etter en 5-delt skala:

- ubetydelig verdi
- noe verdi
- middels verdi/forvaltningsprioritet
- stor verdi/høy forvaltningsprioritet
- svært stor verdi/høyeste forvaltningsprioritet

Verdier for friluftsliv vurderes blant annet ut fra bruksfrekvens, attraktivitet, grad av regionale/nasjonale brukere, symbolverdi, funksjon, og grad av tilrettelegging.

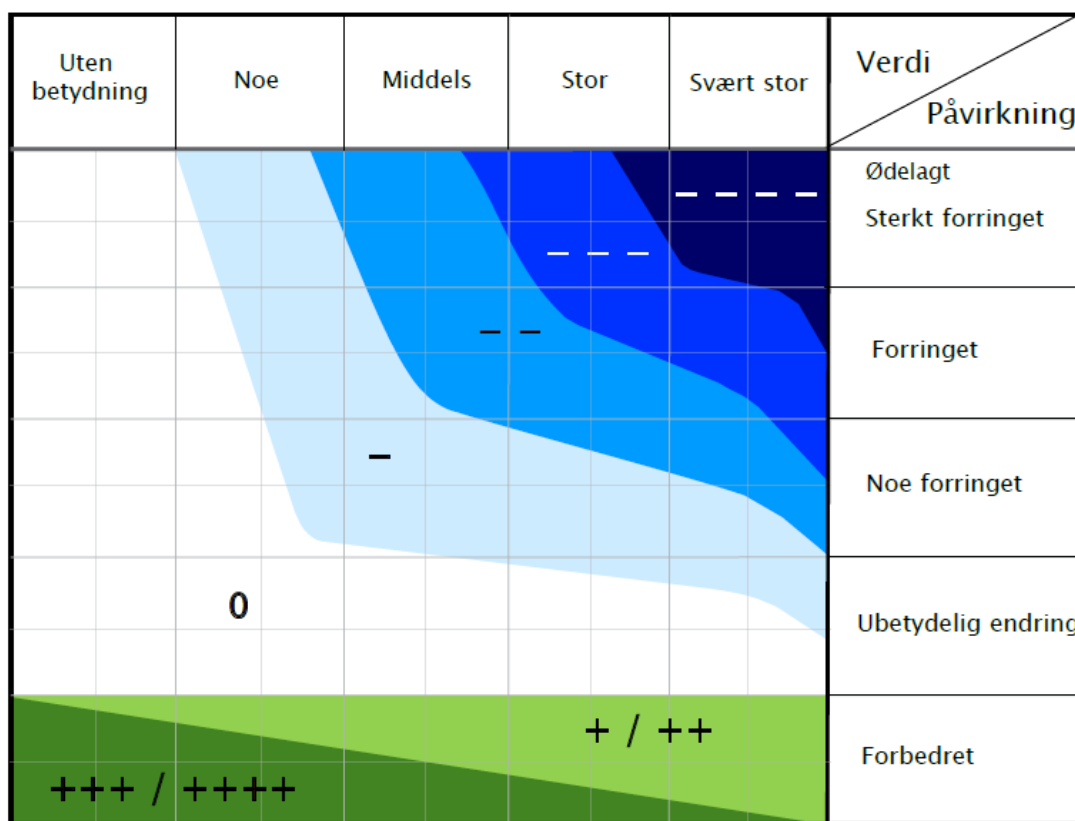
Verdsatte områder registreres i de to kategoriene:

- i. Friluftsområde
- ii. Friluftslivets ferdselsårer – aktuelt der ferdselsårer ikke er inkludert i de vurderte friluftsområdene.

Neste steg er å vurdere hvilken påvirkning tiltaket har på de verdsatte områdene. Påvirkning vurderes på en 5-delt skala (forbedret – ubetydelig endring – noe forringet – forringet – sterkt forringet). Kriterier for verdivurdering og påvirkningsgrad finnes i Vedlegg 1.

Ut fra fastsettelsen av verdi og påvirkning utledes så konsekvensen av tiltakene for hvert delområde ved hjelp av konsekvensmatrisen (Figur 6-1 og Tabell 6-1). Jeg har valgt å kun oppgi konsekvensen for friluftslivet i de ulike delområdene – ikke utledet en samlet konsekvens for tema Friluftsliv.

² <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>



Figur 6-1 Konsekvensmatrise (Statens vegvesen 2018)

Tabell 6-1 Beskrivelse av konsekvensnivåene (Statens vegvesen 2018)

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (--)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / ++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

7 Statusbeskrivelse og verdivurdering

Den planlagte Via-Ferrata ruta ligger på Andersnatten (733 moh.), som er en skogledd kulle/klippe på vestsiden av Eggedal i Sigdal kommune. Det går en skogsbilvei inn i området på sørsiden av Andersnatten. Letteste adkomst til området er ved å kjøre på denne veien fra dalen til Andersnattjern (ca. 3 km), som ligger sørvest for Andersnatten. Her er det en utfartsparkering og noen hytter. Via Ferrata traséen er planlagt med adkomst på skogsbilveien, så på eksisterende sti sørøst for Andersnatten, på nyetablert sti inn mot sørøstveggen av Andersnatten, opp nordre del av sørøst-veggen på Andersnatten, og ned langs eksisterende sti på nord og vestsiden av Andersnatten til parkering ved Andersnattjern (se Figur 2-1).

7.1 Friluftsliv i området

Friluftslivsverdier i området ble i 2018 kartlagt av Sigdal kommune etter metoden i veilederen *Kartlegging og verdsetting av friluftsområder* (Miljødirektoratet M98 – 2013).

Skogsområdet øst for Andersnatten, kalt *Gunnerud-Båsum* (nr. 1 i Figur 7-1) er et såkalt *registrert friluftsområde* som er den nest laveste verdiklassen i klassifiseringssystemet. Området er omtalt som et stort turområde med tilrettelegging, med mye bratte lier uten merkete stier. Området er vurdert å ha liten bruksfrekvens.

Området omkring Andersnattjern og selve Andersnatten, kalt *Andersnatten* (nr. 2 i Figur 7-1), er vurdert som et *svært viktig friluftsområde* av typen utfartsområde. Her finnes en utfartsparkering ved Andersnattjern, og en merket sti til toppen av Andersnatten. Området er vurdert å ha mange opplevelseskvaliteter og en ganske stor bruksfrekvens. I tillegg står det omtalt at veggen mot sørøst er brukt til klatring (klatrefelt avgrenset som en egen figur – nr. 4 i Figur 7-1, se egen omtale nedenfor).

Merking og vedlikehold av stinettet, skilting og generell tilrettelegging i området omkring Andersnatten utføres av Øvre Sigdal idrettslag. Fotturen fra Andersnattjern (414 moh.) til toppen av Andersnatten er også omtalt på nettstedet UT.no som en enkel 3 timers tur. Fra toppen av Andersnatten kan man se til 7 prestegjeld. I tillegg kan man se til Norefjell i øst, Jonsknuten på Kongsberg og Gaustatoppen i vest. Det er også omtale av et sagn om en gutt som het Anders som sto på ski ned sørøstveggen av Andersnatten, og at man fortsatt kan se sporet av skistaven hans som en hvit stripe i fjellveggen. «Hvite stripa» er også navnet på den mest kjente klatreruta på Andersnatten og går opp samme sted. Andersnatten har vært et yndet motiv for kunstmalere som Theodor Kittelsen og Christian Skredsvig.

Vest for Andersnatten er det registrert et område kalt *Nedalen og Slettefjell* (nr. 3 i Figur 7-1), som er vurdert som et *viktig friluftsområde* i Sigdal kommunes kartlegging. Det er omtalt som et stort turområde uten hytter og med noen merkete stier. Området er delvis innenfor Trillemarka naturreservat, og har middels bruksfrekvens.

7.1.1 Klatring på Andersnatten

Det er særlig klatring som kan bli negativt berørt av en Via Ferrata på Andersnatten. Klatring i området blir derfor særlig omtalt og vurdert i denne utredningen.

Avgrensning av klatrefeltet (nr. 4 i Figur 7-1) er usikker i sørvest-veggen. I den sørøstvendte veggen går avgrensningen ved den nordligste klatreruta som er beskrevet i Klatrefører for Oslo og omegn (Kolsås klatreklubb 2013). Dette er like sør for den planlagte Via Ferrataen.

Andersnatten ble oppdaget som klatrelokalitet allerede på 1940-tallet – tidlig i sportsklatringens historie på Østlandet. En liten gruppe klatrere fra Oslo som i hovedsak klatret på Kolsåstoppen i Bærum og i Hurrungane i Jotunheimen fant denne relativt lett tilgjengelige storveggen i nærheten av Oslo. Etter en del mislykkede forsøk med datidens enkle utstyr ble sørøstveggen på Andersnatten første gang besteget av Einar Hoff Hansen og Bengt Christiansen i 1941. Utover 1960- og 70-tallet fikk veggen flere førstebestigninger av nye ruter, men det var først på 1980-tallet, med bedre utstyr at utviklingen skjøt fart med en rekke nye ruter og nye såkalte fribestigninger av eldre ruter (Klatrefører for Oslo og Omegn 2013).

Etter 1990 har det blitt klatret færre nye ruter på Andersnatten, men det utvikles fortsatt nye ruter i veggen – senest i 2020 ble den nye ruta «Eira» etablert, ca. 150 m sør for den planlagte Via Ferrata traséen. I tillegg ble det i 2021 gått en ny rute med naturlige sikringer (ikke borebolter) kalt *Via Lappis*, omtrent der Via Ferrataen er planlagt. En av skaperen av *Via Lappis*, Erik Grandelius Fuglesang, har i flere medier uttalt at ruta er lagd som en protest mot etableringen av Via Ferrata på Andersnatten. Det har ikke vært utviklet nye ruter i denne delen av Andersnatten siden 1980-tallet, og de eldre rutene som ligger der er klart mindre brukt enn rutene i den vestre del av veggen, der den kjente ruta «Hvite stripa» ligger.

Mange av de eldre rutene på Andersnatten ble gått med naturlige sikringer – dvs. kile-sikringer o.l. som ikke settes igjen i veggen, men tas med av klatrerne underveis i klatringen. Med utviklingen av sportsklatringen er det blitt mer vanlig å etablere permanente sikringsmidler langs klatrerutene i form av bolter som bores inn i veggen. Dette gir en større trygghet ved fall under klatring. Særlig fordi store deler av Andersnatten er sva, uten gode sprekker og riss for feste av naturlige sikringer, har det vært et ønske fra mange klatrere å få etablert flere sikringsbolter. Det er i dag en blanding av ruter med naturlige sikringer, ruter med en kombinasjon av naturlige sikringer og bolter, og ruter med bolter langs hele ruta. I østveggen er rutene *Andersnatten 2000*, *Eira* og *Svarte Stripa* er i dag full-boltet, og i tillegg har flere ruter enkelt-bolter på partier der det er vanskelig å feste naturlige sikringer, og rappell-fester med borebolter for retur. Det er også flere full-boltete ruter i vestveggen. Et grovt anslag på antallet borebolter på Andersnatten er 400 bolter.

Dette faktum at Andersnatten er delvis boltet, og at mange av rutene krever sikring med naturlige sikringer gjør feltet mindre attraktivt for sportsklatrere som er vant til å klatre på full-boltede klatrefelt. Andersnatten tiltrekker seg i første rekke segmentet av mer erfarne klatrere, som etterspør storveggs-klatring i mindre tilrettelagte og utviklede områder.

På nyetablerte klatrefelt i Oslo-området er det vanlig at klatrerutene boltes. Dette er av sikkerhetshensyn, men også nødvendig fordi rutene etableres på områder med helt glatte fjellvegger hvor det er umulig å feste naturlige sikringer. Men feste av borebolter i fjellveggen langs klassiske klatreruter på den historiske klatrelokaliteten Andersnatten har ført til en het debatt innad i klatremiljøet, og er av enkelte sett på som vandalisme og et brudd med norsk klatretradisjon og prinsippet om mest mulig sporløs ferdsel (<https://www.friflyt.no/klatring/boltedebatten-raser>).

Det er også et problem at en del sikringsbolter er blitt etablert uten at dette er avklart med grunneier. Dette gjelder for all bolting på Andersnatten. Kolsås klatreklubb har et ønske om å re-bolte en del av rutene på fjellet, og har inngått en avtale med Norges Boltefond om dette (pers. medd. Runar Carlsen, Norges Boltefond). På grunn av konflikten som er oppstått mellom grunneierne i området, som ønsker en Via Ferrata, og klatreklubbene, som har gått sterkt imot, har grunneierne

presisert overfor Norges Klatreforbund at all bolting på Andersnatten nå er forbudt inntil konflikten omkring en Via Ferrata er løst.

Veksten i sportsklatringen har vært sterk de siste 20-30 år, og det har medført at en rekke nye klatrefelt er blitt utviklet både på Østlandet i og i resten av Norge. Det mest sammenlignbare med Andersnatten er kanskje Nissedal i Telemark, som er et annet klatreeldorado med mange av de samme kvalitetene som Andersnatten – store vegger med fast fjell. Likevel oppleves Andersnatten som en viktig klatrelokalitet av klatremiljøet på Østlandet – både på grunn av variasjonen i klatreopplevelser med kombinasjonen av store sva og bratt formasjonsklatring – men også fordi fjellet har en viktig posisjon i utviklingen av klatresporten i Norge. Andersnatten ligger også vesentlig nærmere større byer som Oslo og Drammen (ca. 2 t Oslo-Andersnatten, ca. 4 t Oslo-Nissedal) og rutene her kan klatres på en dagstur, mens klatring i Nissedal normalt innebærer overnatting.

7.2 Verdivurdering

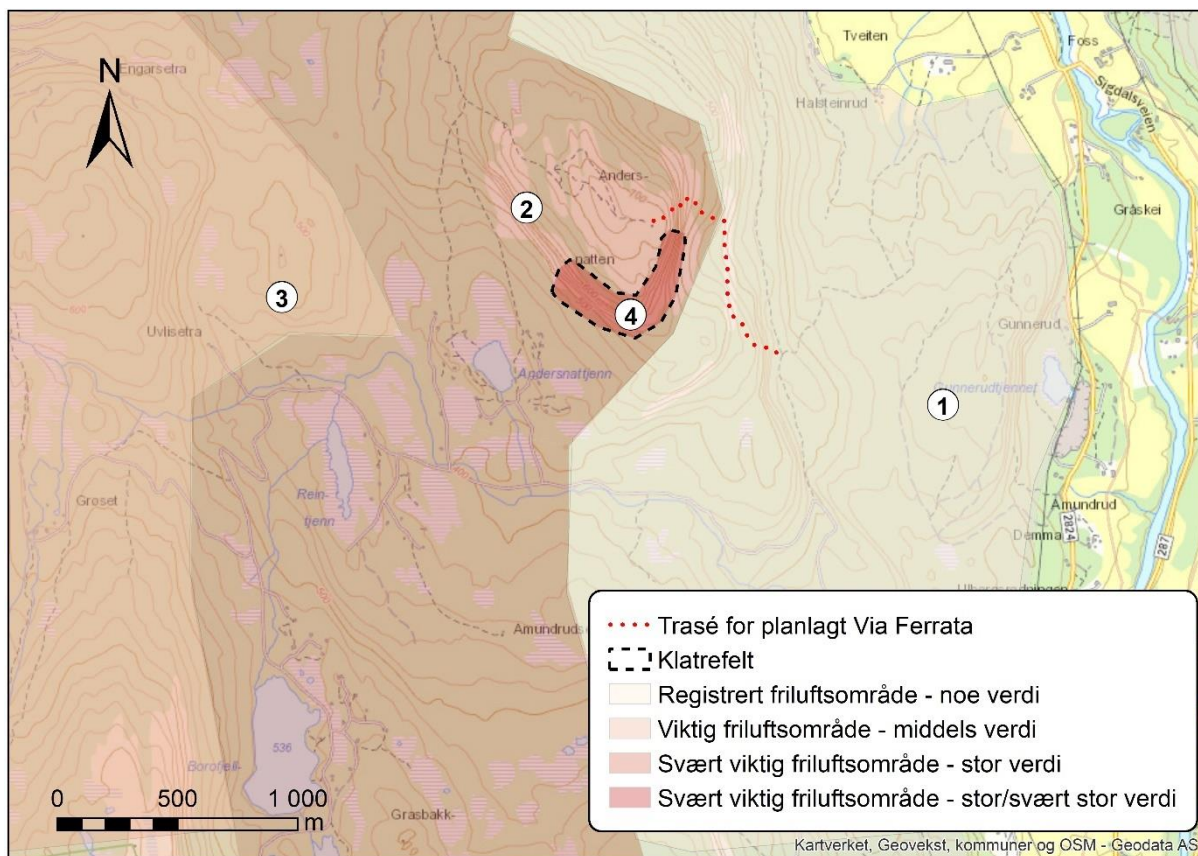
Avgrensning og verdisetting av de tre områdene 1-3 i Figur 7-1 følger Sigdal kommunes egen kartlegging fra 2018.

Område nr. 1 er et registrert stort turområde med tilrettelegging og settes til **noe verdi**.

Område nr. 2 er et utfartsområde med ganske stor bruksfrekvens og ganske mange opplevelseskvaliteter og settes til **stor verdi**.

Område nr. 3 et stort turområde med tilrettelegging og har middels bruksfrekvens. Det settes til **middels verdi**.

Område nr. 4 er klatrefeltet på Andersnattens sørøst- og sørvestvendte stup, og er avgrenset som en egen figur innenfor område 2. Området vurderes å være et regionalt viktig område for sportsklatring. Det er svært godt egnet for klatring, og vurderes som et friluftsområde av regional betydning. Det settes derfor til **stor/svært stor verdi**.



Figur 7-1 Verdisetting av kartlagte friluftsområder.

8 Påvirkning og konsekvens

Se metodekapittelet (Figur 6-1, Tabell 6-1) og vedlegg 1 for mer informasjon om metode og begreper som brukes for å gradere påvirkning, og sammenstilling av verdi og påvirkning til konsekvens.

8.1 Virkning av 0-alternativet

Virkning og konsekvens sammenlignes med 0-alternativet, som betyr en situasjon der ikke tiltaket (Via-Ferrata på Andersnatten) realiseres.

Utover Via Ferrataen er det ingen andre kjente planer om tiltak som vil forringe eller styrke friluftslivs-verdiene i området. Dagen situasjon legges derfor til grunn som nullalternativet.

8.2 Virkning av Via-Ferrata

Anleggsfasen for Via Ferrataen er relativt kort, og vurderes ikke å få noen varig innvirkning på friluftsverdiene i området. Påvirkning av inngrepet vurderes derfor bare i bruksfasen av anlegget.

8.2.1 Turområdene

Omtalen av påvirkning til de tre områdene (1-3 i Figur 7-1) som har ganske lik funksjon for friluftsliv vurderes her for en stor del samlet.

Brukergruppene som besøker Andersnatten for fotturer er i dag mest lokale beboere og hytteeiere kommunen. Sigdal har blitt en betydelig fritidsboligkommune med nær 4700 fritidsboliger (per 2016), som gjør den til den nest største hyttekommunen i Buskerud (Norsk Turistutvikling AS 2016).

Turistkontoret i Sigdal (Sigdal og Eggedal Turistservice AS) opplyser at de også får en del henvendelser om turmulighetene på Andersnatten fra turister utenfor kommunen, slik at det også er regionale brukere av turområdet på Andersnatten. Tilreisende fra folkerike områder nær storbyene på Østlandet er vurdert som en viktig målgruppe for det planlagte Via Ferrata-anlegget (Sondre Nygård, Sigdal Aktiv AS). Andersnatten har en beliggenhet relativt nært store befolkningsgrupper i Oslofjord-regionen (under 2 timers kjøretur fra Oslo, Hønefoss og Drammen og ca. 2,5 timers kjøring fra Grenlandsområdet).

Erfaringer fra andre Via Ferrata-anlegg i Norge gir en pekepinn om hva man kan forvente av besøkstall til en Via Ferrata på Andersnatten. På et relativt nytt anlegg på Skredefjellet i Fyresdal (Telemark) hadde de ca. 400 deltagere på guidete Via Ferrata turer i fjor. I de 3 årene de har holdt åpent har de økt med ca. 50 % hvert år, og ser den samme økningen i årets sesong. I Loen har de tilbudt Via Ferrata-turer til besøkende i 10 år, og har nå 5-7000 deltagere på guidete turer og 3-4000 som leier utstyr og går alene. I Via Ferrataen på Synshorn på Beitostølen hadde de 3700 besøkende i 2020 (dobling fra året før), og regner omtrent det samme besøkstallet i årets sesong. Grønolen gård, som arrangerer Via Ferrata-turer på Synshorn, sier at de merker en klar økning i besøket av vanlige turgåere til område etter åpningen av Via Ferrata. For mange deltagere i gruppene av besøkende er Via Ferrata for utfordrende, og disse velger heller velger å gå tur på stier i fjellet.

Bygging av en Via Ferrata vil tilføre et nytt element til friluftslivs-opplevelsen på Andersnatten. Enkelte brukere av turområdet vil kunne reagere negativt fordi tiltaket innebærer tekniske inngrep i veggen. Men inngrepet er beskjedent, og vil ikke være synlig for folk som ferdes på turstien fra Andersnattjern til toppen av Andersnatten. For segmentet av friluftsfolk som etterspør litt mer utfordrende aktiviteter i naturen, vil etableringen av Via Ferrataen klart øke attraktiviteten til området. Dette kan være personer som ikke ville reist til Sigdal og Andersnatten i dag, men som vil ha Via Ferrataen som et hovedmål for turen.

Å gå en Via Ferrata vil være en for ekstrem aktivitet for mange. I likhet med erfaringene fra Synshorn på Beitostølen, vil trolig en del av deltagerne fra tilreisende grupper velge å bestige Andersnatten

langs stien fra Andersnattjern mens andre i gruppa deltar på organisert klatring på Via Ferrataen. Hvis Via Ferrata prosjektet blir vellykket antas det å bli en vesentlig økning i besøk av tilreisende, og det blir totalt sett en større oppmerksomhet omkring Andersnatten som turlokalitet fra en større brukergruppe enn i dag.

I kjølvannet av en Via Ferrata kan det bli aktuelt med noe utbygging av infrastruktur i området, som, bedret parkering og en gapahuk på toppen. Dette vil være fasiliteter som blir tilgjengelige for allmennheten, og som vil kunne øke attraktiviteten til området både for deltagere på Via Ferrata turer, fotturister og klatrere.

Økt attraktivitet og bruksfrekvens antas å i hovedsak gjelde område 2 i Figur 7-1, som har toppen av Andersnatten som det primære turmål, men vil også kunne gi noe økt bruksfrekvens for område 1. Område 3 vender mot de mer urørte naturområdene inn mot Trillomarka-Rollagsfjell naturreservat, og antas å i hovedsak tiltrekke seg brukere som søker uberørt natur, stillhet og ro. Denne gruppen vil mindre grad enn turfolket på Andersnatten ha glede av den økte tilretteleggingen, men vurderes heller ikke å bli negativt berørt.

Kort oppsummert vurderes etablering av en Via Ferrata på Andersnatten å øke attraktiviteten og bruksfrekvensen til dermed **forbedre** turområde 2, mens turområde 1 og 3 vurderes å få **ubetydelig endring** (Tabell 8-1).

8.2.2 Klatrefeltet

Når det gjelder vurderingen av virkning på klatringen på Andersnatten deles den her i to deler – innvirkningen på arealet for klatring (dvs. rent fysisk fortrenning av klatrere), og innvirkningen på områdets attraktivitet for klatring.

Via Ferrata traséen er søkt lagt utenfor det etablerte klatreområdet i sørøstveggen på Andersnatten. Utbygger hadde opprinnelig planlagt å bygge Via Ferrataen mer sentralt i veggen, men etter en dialog med klatreinteressene og entreprenøren i prosjektet, ble traséen besluttet lagt helt til høyre (nord) i veggen (pers. medd. Runar Carlsen, Norges Boltefond).

Det er ifølge Klatrefører for Oslo og Omegn (Kolsås klatreklubb 2013) 19 etablerte klatreruter i sørøstveggen på Andersnatten, der rute 1 er lengst syd (til venstre i veggen) og rute 19 lengst nord (til høyre i veggen) nærmest den planlagte Via Ferrata ruta. Det er kjent at det er tilkommet én rute «Eira» i 2020, som ligger mellom rute 15 og 16 (ca. 150 m syd for planlagt Via Ferrata). I tillegg har det i 2020 blitt klatret en helt ny rute, *Via Lappis*, til høyre for rute 19, omtrent der Via Ferrataen er planlagt. Denne er klatret med naturlige sikringer. En av skaperne av ruta har i flere medier uttalt at ruta er laget som en protest mot planene om en Via Ferrata på Andersnatten.

Det virker klart at den planlagte traséen for Via Ferrataen ligger helt i utkanten av klatrefeltet, og i et område som er mindre attraktivt for klatring enn de klassiske rutene sentralt i sørøstveggen på Andersnatten. Det er også sentralt og i søndre del av veggen at nye klatreruter har tilkommet etter år 2000 (med unntak av *Via Lappis*). Det vurderes derfor at Via Ferrataen, slik den nå er planlagt, i liten grad vil begrense muligheten for klatring på Andersnatten.

Etter å ha snakket med en rekke representanter for klatremiljøet i Norge – både klatreklubber som blir direkte berørt og andre klatreklubber (se liste i kap. Kunnskapsgrunnlag), lest høringsinnspill fra klatremiljøet og fulgt debatten på nettet (særlig www.norsk-klatring.no) virker det tydelig at det er andre sider enn den fysiske fortrenningen som er viktig for klatrerne. Det handler i stor grad om en motstand mot tekniske inngrep i fjellnaturen og en kommersialisering av friluftslivet. Sterke stemmer i klatremiljøet argumenterer sterkt for mest mulig sporløs ferdsel i naturen. Men dette er

ikke bare en debatt som går mellom klatrere og andre brukergrupper, men er også en debatt innad i klatremiljøet, om hvilke hjelpemidler (tekniske og andre) som er akseptabelt under klatring.

For å få forståelsen av dette er det greit med et kort historisk tilbakeblikk og en diskusjon om begrepet «stil» innen klatring. Utviklingen av klatresporten i Norge (og trolig også andre steder i Europa) fra midten av forrige århundre ble drevet fram av intelligentsiaen. I Norge med fremtredende representanter som blant annet filosofene Arne Næss og Peter Wessel Zapffe. Zapffe skal ha uttalt at «tindesport forholder seg til anden sport som champagne til bakkøl». God stil i klatring har vært å klatre sikkert og trygt, men med minst mulig tekniske hjelpemidler. Den etiske og moralske dimensjonen ble vektlagt fra starten, og er sterkt til stede også i dagens debatter i klatremiljøet.

Men sportsklatringen har hatt en enorm utvikling de siste 30-40 år. Med ønske om å klatre stadig hardere og vanskeligere vegger kom det en teknisk revolusjon både når det gjaldt personlig utstyr (sva-sko med høy friksjon og bruk av kalkpulver) og sikringsutstyr. Med de teknologiske nyvinningene kom debatten om hva som bør være tillatt og hva som er god stil innen klatring. Bruk av kalk for å øke friksjonen for fingrene på små formasjoner i fjellveggen var lenge omdiskutert, men er nå fullt ut akseptert. Praksisen med å bore og lime fast relativt beskjedne sikringsbolter (ca. 10 mm i diameter, som stikker ca. 20 mm ut fra veggen) har utløst opphetet debatt, og gjør det fortsatt flere steder. På enkelte klatrelokaliteter er sikringsbolter som er satt opp av klatrere blitt fjernet av andre klatrere, som mener dette er etisk galt og en vandalisering av naturen. Det skal sies at protesten mot denne type faste sikringer trolig er noe avtagende, og at den er akseptert på de fleste nyere klatrefelt i lavlandet i Norge. På Andersnatten har bolting av ruter vært omdiskutert, men klatreklubbene har stilt seg positive til at eldre og rustne bolter på de klassiske rutene på Andersnatten (gjerne banket inn i mindre sprekker) er blitt erstattet med nyere sikringsbolter boret inn i fjellet. Et stort problem med bolting på Andersnatten er at det er gjort uten tillatelse fra grunneierne i området.

Selv om aksepten for enkelte nyvinninger innen sporten har økt, så er motstanden mot faste installasjoner i fjellvegger fortsatt stor (som reaksjonene på den planlagte Via Ferrataen på Andersnatten har vist). Dette er særlig blant mer erfarne klatrere, som etterspør klatring i større uberørte vegger der det kreves at man mestrer naturlige sikringer (sikringer man tar med seg under klatringen). Denne gruppa har et bevisst forhold til klatresportens klassiske idealer, og vektlegger at klatringen skal skje med minst mulig tekniske installasjoner. Mange i denne gruppen er også opptatt av miljøaspektet ved bygging av faste installasjoner som en Via Ferrata representerer, og er motstandere av kommersialisering av friluftslivet. På tross av at det er satt mange sikringsbolter i veggen, oppleves Andersnatten i hovedsak som en uberørt klippe, og blant denne gruppa klatrere vil kvaliteten på Andersnatten klart forringes ved en etablering av Via Ferrata. For andre grupper av klatrere, som er oppvokst med klippeklatring på tilrettelagte klatrefelt i lavlandet, som har lav kompetanse når det gjelder naturlige sikringsmidler og i mindre grad etterspør opplevelsen av urørt natur, vil imidlertid etablering av en Via Ferrata ha mindre betydning. For dem kan økt tilrettelegging og en bedre infrastruktur (f.eks. gapahuk på toppen) til og med virke positivt på interessen for klatring på Andersnatten.

Etablering av Via Ferrata har lenge vært i sterk vekst i Europa, og nasjonale og internasjonale klatreklubber (UIAA³) har utarbeidet flere veiledere som beskriver den tekniske delen av konstruksjonen, men også forholdet til klatre-interessene. Med bakgrunn i hvordan denne type installasjoner oppfattes i majoriteten av klatremiljøet, fraråder de å bygge nye Via Ferrataer i

³ UIAA – International Climbing and Mountaineering Federation

etablerte klatreområder. Hvis de skal etableres her er tilrådingen at de planlegges i nær kontakt med det lokale klatremiljøet (Semmel & Hellberg 2008).

Det finnes eksempler i Norge på at Via Ferrataer er bygget i klatrefelt uten konflikter med klatremiljøet. På Flatanger i Trøndelag fylke ligger et relativt nyutviklet klatrefelt (fra 2011), som er blitt en av Norges mest kjente og internasjonale klatredestinasjoner. Her er det laget en Via Ferrata sentralt i et klatrefelt. Initiativet til utviklingen av klatrefeltet, og til bygging av Via Ferrataen kommer fra eierne av Strøm gård, som også har klatre-camp (for losji av klatrere) og tilbyr guidete turer på Via Ferrataen (se <https://climbflatanger.com/>). Klatrere som besøker området, bidrar som guider på Via Ferrataen og bruker også denne på hviledager for å få lett adkomst til fjellet. De som drifter Climb Flatanger opplever ikke negative holdninger til Via Ferrataen fra klatrerne. Forskjellen fra Andersnatten er at dette klatrefeltet er nyutviklet, og i første rekke tiltrekker seg klatrere som er vant til og etterspør klatrefelt med høy grad av tilrettelegging. Dette i motsetning til Andersnatten, som tradisjonelt har tiltrukket seg klatrere som etterspør klatreopplevelser i mer urørt fjellnatur som krever en kompetanse i bruk av naturlige sikringsmidler.

Kort oppsummert vurderes den planlagte Via Ferrataen på Andersnatten i liten grad å komme fysisk i konflikt med arealet som brukes til klatring. Men av ovenfor nevnte grunner vil den redusere attraktiviteten til klatrefeltet for klatrere som bruker området i dag – i hovedsak klatrere som etterspør klatring i større vegger med liten grad av tilrettelegging. I sum vurderes påvirkningen på klatrefeltet på Andersnatten å bli i **noe forringet** (se tabell 2 i Vedlegg 1).

8.3 Konsekvens

Nedenfor er tabell som sammenstiller verdi, påvirkning og konsekvens for hvert enkelt delområde. Konsekvensgrad utledes fra verdi og påvirkning ved hjelp av konsekvensmatrisen i Figur 6-1 og Tabell 6-1.

Tabell 8-1 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens delområder (nummer på delområder referer til kartet i Figur 7-1).

Område	Verdi	Påvirkning	Konsekvensgrad
1 - Gunnerud-Båsum	Noe	Ubetydelig endring	Ubetydelig
2 - Andersnatten	Stor	Forbedret	Noe/betydelig miljøforbedring
3 - Nedalen og Slettefjell	Middels	Ubetydelig endring	Ubetydelig
4 - Klatrefeltet	Stor/svært stor	Noe forringet	Noe/betydelig miljøskade

8.3.1 Samlet konsekvensvurdering

For Andersnatten som turmål er tiltaket vurdert å gi en miljøforbedring i form av økt attraktivitet og økt bruksfrekvens (gjelder særlig område 2 – Andersnatten), og konsekvensen er dermed *noe/betydelig miljøforbedring* (Tabell 8-1). Klatrefeltet er imidlertid vurdert å få redusert attraktivitet og dermed *noe/betydelig miljøskade*.

Som beskrevet i metode-kapittelet har jeg i denne utredningen valgt å ikke lage noen samlet konsekvens for tema friluftsliv. Det blir etter min mening riktigere å konkludere med at en Via Ferrata på Andersnatten vil fremme én friluftslivsinteresse og virke negativt for en annen, heller enn å konkludere med at de to motstridende interessene nuller hverandre ut og dermed gir en ubetydelig konsekvens.

9 Usikkerhet

9.1 Verdivurdering

Verdivurderingen av turområdene omkring Andersnatten er gjort av Sigdal kommune som antas å ha god kjennskap med friluftslivet i kommunen. Deres vurderinger er i tillegg vurdert ut fra andre kilder og gjennom denne rapporten.

Vurderingen av klatrefeltet er basert dels på den historiske betydningen av Andersnatten som klatrelokalitet, dels på klaterføringen for området som beskriver graden av tilrettelegging og på informanter i klatremiljøet og virker sikker.

Usikkerheten i verdivurderingen vurderes som lav.

9.2 Påvirkning og konsekvens

I vurdering av påvirkning virker det ganske sikkert at en Via Ferrata vil ha en positiv innvirkning bruksfrekvensen og attraktiviteten til Andersnatten som turmål.

Påvirkning og konsekvens av Via Ferrataen for klatringen på Andersnatten er i stor grad basert på hvilke følelser klatrere har overfor denne type anlegg. Faktum er at sporten har vært i endring lenge, og holdninger til tekniske inngrep kan utvikles over tid. Motstanden mot større tekniske inngrep av denne typen i klatrefelt virker imidlertid å være nokså unison blant klatreklubbene som bruker Andersnatten mest aktivt, og hos de fleste stemmene i debatten. Det virker nokså sikkert for majoriteten av klatrerne som bruker fjellveggen i dag, vil opplevelsen av å klatre på Andersnatten forringes ved en utbygging av Via Ferrata.

Usikkerheten i vurderingen av både den positive konsekvensen for turområdene og den negative konsekvensen for klatring vurderes som lav.

10 Referanser

Hestenes, B. 2020. Uttalelse fra Climb Flatanger (Strøm gård) av Berit Hestenes. 1 s. notat om erfaringer med Via Ferrata.

Miljødirektoratet 2020. [Konsekvensutredninger for klima og miljø](#). Nettside.

Norsk Turistutvikling AS 2016. Markedsstyrt utvikling av fritidsbolignæringen i Sigdal. Rapport 28 s.

Semmel C. & Hellberg, F. 2008. Recommendation for the construction of klettersteigs (also known as Via Ferrate) and wire cable belay systems. Produced by the German Alpine Club and the Austrian Board of Mountain Safety. Report 34 s.

Statens Vegvesen 2018. Konsekvensanalyser. Håndbok V712.

11 Vedlegg 1 Tabeller - veiledere for vurdering av verdi og påvirkning

Veileder for vurdering av verdi for fagtema friluftsliv (fra *Konsekvensutredninger for klima og miljø*, Miljødirektoratet).

Verdikategori	Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi eller forvaltningsprioritet	Stor verdi eller høy forvaltningsprioritet	Svært stor verdi eller høyeste forvaltningsprioritet
Bruksfrekvens	<ul style="list-style-type: none"> Mindre bruk 	<ul style="list-style-type: none"> Liten bruksfrekvens 	<ul style="list-style-type: none"> Middels bruksfrekvens 	<ul style="list-style-type: none"> Stor bruksfrekvens 	<ul style="list-style-type: none"> Svært stor bruksfrekvens
Kvalitet	<ul style="list-style-type: none"> Mindre attraktiv for opphold 	<ul style="list-style-type: none"> Noe opplevelseskvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> Middels opplevelseskvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> Stor opplevelseskvalitet eller symbolverdi 	<ul style="list-style-type: none"> Svært stor opplevelseskvalitet eller symbolverdi Markaområder
Funksjon		<ul style="list-style-type: none"> Noe nøkkelfunksjon ut fra beliggenhet 	<ul style="list-style-type: none"> Middels nøkkelfunksjon ut fra beliggenhet Egnet for en eller flere enkeltaktiviteter eller som er tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper 	<ul style="list-style-type: none"> Spesiell nøkkelfunksjon ut fra beliggenhet Godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter eller godt tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper Inngår som en viktig del av et større friluftslivsområde med regional eller nasjonal betydning 	<ul style="list-style-type: none"> Svært spesiell nøkkelfunksjon ut fra beliggenhet Svært godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter eller svært godt tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper Vesentlig del av et større friluftslivsområde med regional eller nasjonal betydning
Kartlagte og verdsatte friluftslivsområder *					

* Verdikategorien i M98 Kartlagte og verdsatte friluftslivsområder har en firedeling

Veiledning for vurdering av påvirkning, fagtema friluftsliv (fra *Konsekvensutredninger for klima og miljø*, Miljødirektoratet)

Planen eller tiltakets påvirkning	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Attraktivitet	Planen eller tiltaket medfører at området blir mer attraktivt	Planen eller tiltaket medfører ingen eller en liten reduksjon i attraktivitet	Planen eller tiltaket medfører redusert attraktivitet	Planen eller tiltaket medfører svært redusert attraktivitet	Planen eller tiltaket medfører at området helt har mistet sin attraktivitet
Areal	Planen eller tiltaket medfører at området blir utvidet og/eller får positive fysiske endringer	Planen eller tiltaket medfører ingen eller lite reduksjon i areal og/eller fysiske endringer i området	Planen eller tiltaket medfører noe arealbeslag og/eller fysiske endringer som reduserer eller fragmenterer området	Planen eller tiltaket medfører arealbeslag og/eller fysiske endringer som i stor grad reduserer eller fragmenterer området	Planen eller tiltaket medfører arealbeslag og/eller fysiske endringer som ødelegger området
Tilgjengelighet	Planen eller tiltaket medfører at eksisterende barrierer blir fjernet	Planen eller tiltaket medfører ingen eller lite redusert tilgjengelighet	Planen eller tiltaket medfører redusert tilgjengelighet	Planen eller tiltaket medfører svært redusert tilgjengelighet	Planen eller tiltaket medfører at området blir utilgjengelig
Forbindelse og sammenheng	Planen eller tiltaket medfører at forbindelseslinjen blir bedre	Planen eller tiltaket medfører ingen eller en liten omlegging av forbindelseslinjen	Planen eller tiltaket medfører at forbindelseslinjen blir lengre (medfører noe omveg)	Planen eller tiltaket medfører at forbindelseslinjen blir vesentlig lengre (omveg)	Planen eller tiltaket medfører at forbindelseslinjen blir brutt
Lydbilde	Planen eller tiltaket medfører at området får et bedre lydbilde	Planen eller tiltaket medfører ingen eller liten endring i lydbilde	Planen eller tiltaket medfører at området får noe dårligere lydbilde	Planen eller tiltaket medfører at området får et mye dårligere lydbilde	Planen eller tiltaket medfører at området blir ubrukelig pga. sterk støyplage